

שאלה:

בית הכנסת מצוי במבנה ארעי וישנו תורם למבנה קבע אלא שחייבים לבנות באותו מקום ולהרוס את הישן, האם אפשרי?

תשובה:

בגמרא מובא, שאם יסתרו בית כנסת אחד, כל עוד לא קיים בית כנסת אחר יש חשש משום "פשיעותא" – שלא ישלימו את הבניין וישתמשו בכסף לצרכים אחרים. וגם כאשר ישנו מקום חילופי עדיין חוששים להשלמת הבניין.

אולם אם ישנו בית כנסת אחר בעיר שיכול לקלוט את המתפללים הללו אזי מותר להרוס את בית הכנסת ולבנות קבוע.

מקורות:

רמב"ם (הלי תפילה יא, יב) שולחן ערוך או"ח סי' קנב- אין סותרין בית הכנסת כדי לבנות אחר במקומו או במקום אחר, אבל בונין אחר ואחר כך סותרין זה, שמא יארע להם אונס ולא יבנו.

ט"ז, אורח חיים סימן קנב ס"ק א - כתב הר"ן דלמאן דאמר משום פשיעותא דמתרשלי לבנותה ובימים שבינתיים לא יהיה להם מקום קבוע להתפלל. אבל ודאי כל שיש להם בית הכנסת אחר קבוע לכולי עלמא שרי, דהא ליכא משום צלויי ולא משום פשיעותא, דאילו לפשיעותא שלא יבנו לעולם ליכא מאן דחייש לזה, עכ"ל. ונראה שגם התוס' סבירא ליה כן, דהא כתוב איכא בינייהו דאיכא דוכתא לצלויי, משמע דוקא במקום ארעי לצלויי פליגי, אבל בי כנישתא קבוע אחריתא, כולי עלמא מתירי. ואפילו להגירסא שלפנינו: "איכא בינייהו דאיכא בי כנישתא אחריתא", גם כן פירושו כן שיש בי כנישתא עראי. וכן משמע בבית יוסף בדאיכא בי כנישתא אחריתא לצלויי משמע ארעי בעלמא.

ציץ-אליעזר חיי"ד סי' ח- בענין איסור סתירת בית כנסת, דעת ה"ט"ז באו"ח סימן קנ"ב ס"ק א דכל שיש בית כנסת אחר קבוע בעיר לכולי עלמא מותר לסתור הבית כנסת גם לפני שבונים אחר במקומו של זה. והגם שהמגן אברהם בס"ק א חולק על זה וסבירא ליה דאפילו יש להם שני בתי כנסת נמי אסור, כבר כתב המשנה ברורה בביאור הלכה ד"ה שלא יבנו, דאחרי דבסותר על מנת לבנות לכולי עלמא ליכא איסורא דאורייתא, ואחרי דלא מצינו למי מהראשונים שיחמירו בהדיא בזה, ואדרבה מצינו להרבה מהראשונים שמקילים בהדיא בענין זה וכו' שוב אין להחמיר בזה. וכ"כ גם הערוך השלחן בסעיף ב' דמכיון שרוב הפוסקים סוברים כן יש להקל בכה"ג. ואם כן בנידוננו בנוגע לאיסור סתירה יש להקל לסתור: מכיון שיש עוד בית כנסת גדול בעיר, נוסף לזה הא הרי ההצעה היא שעד שיקימו ויבנו הבית כנסת החדש יבנו בינתיים מין צריף באופן ארעי ע"י ביהכ"נ הישן באופן שלא יחסר המזג לאנשי רובע זה ולא יצטרכו אפילו לטרוח ללכת להתפלל לבית כנסת יותר מרוחק.